

לפני 25 שנה

המשך בתיאור שילטון הטרור בהסתדרות המורים • בשער הגיליון: יום העצמאות תשי"ט.

גיליון העולם הזה, שראדאר השבוע לפני 25 שנה, הביא תחת הכותרת: 'מני ישראל, כתבת-שטח לרגל יום העצמאות ה-11. לצורך כך התפרשו כתבי העיתון ברחבי ישראל, ממטולה ועד לבאר-שבע, מבי לראיין 20 מתוך שני מיליון תושבי המדינה • תחת הכותרת: 'מסע מלכת-המים דווח על עוד פרק בספור הצלחתה של יהודית מוזרחי-מזור במארים • פרק נוסף בסדרה: 'סחי בהדרי המורים'

העולם הזה 1128 תאריך: 12.5.1959

כיצת'אטום במערכת הבחירות ★ קליטת העולה-הכלכלן ממזריים ★ הזקנים של אבא אבן והינות של טדי קולק

העם

הפצצה האטומית

אין סכנה גדולה יותר לשילטון מאשר הוילול בשכלו הישר של האזרח. כאשר פוצץ השבוע שימרון פרס את פצצתו האטומית, נפל עצמו במלכות זו.

לא היתה שום סיבה נראית-לעין לפירסום הפיתאומי על בניין הכור האטומי בנחל-שורק, כשם שלא היתה שום סיבה להעלמת הפירסום עד כה. הכור הובטח לישראל (ולשורה של מדינות אחרות) בצורה הפומבית ביותר, עוד לפני שלוש שנים. הוא יושלם רק בעוד שנה, השבוע לא קרה, למעשה, מאומה.

לפירסום יש רגליים.

הפעם עורר יצרה-פירסום של שימרון פירסומת תגובות חריפות אפילו אצל אנשים הקרובים לו. כתב הארץ, עיתון שאחר מכתביו הוא שופרו הראשי של פרס: 'נייחס את בחירת המועד לגילוי זה לחוש הפירסומת המפוחת של (פרס)... איש המוסף, לפי שעה, לעמוד ברגל אחת בצמרת המיני-הלית של המדינה וברגלו השניה בחיים המיפלגתיים.' אולם האקרוכטיקה הרג-לית של מנכ"ל משרד הביטחון ומועמד מפא"י לכנסת הרביעית היתה רק צד אחד של המטבע. הצד השני, החשוב ביותר, מתכם בשאלה: מה לפרס בענייני האטום?

בניגוד לרושם אשר ה' שילטון מנסה לעורר ביש' ראל, אין לכור האטומי גם הקשר הקלוש ביותר לענייני ביטחון. מרוע הוא מסור בישראל בידו ביטחונאים מיקצועיים — בעוד שאר צות-הברית, שכל קיומה בנוי על הנשק הגרעיני, מסרה את ענייניה האטומיים דווקא לרשות אזרחית?

אנזום בלי אטומי אים. פיתרון תעלומה זו אופייני לשילטון הקיסרי שהשתרר בישראל. האטום הוא התחביב האישי של דוד בן-גוריון, שאינו מכין בשטח זה יותר מכל אורח אחר. כדי להחזיק בידיו את השליטה המוחלטת על ענין מרעי מובהק זה, מסר את הפעולה המעשית בידו משרתו האישי, שימרון פרס, ואת המרות הפורמאלית בידו מרען שאין לו כל קשר לענייני אטום, הפרופסור לכימיה-אורגנית ארנסט ברגמן.

התוצאה המרהיבה: ה' פעולה האטומית העיקרית בישראל מוחרמת עליירי מרעני האטום שלה, בניניהם יואל רקח, עמוס דיזשילט ויגאל תלמי. בן-גוריון ומ' שרתיו לא כינסו את ועדת האטום במשרד שנים, לא

התייעצו עמה על רכישת הכור, ואף לא הודיעו לה על כל העניין.

פרייהביאוישים של נוהל מזעזע זה יתגלה רק בעוד שנים. לא יהיה קושי להטיל עליו אפול כבוא העת — באמתלה הביטחונאית הרגילה.

עוזרי השימחה. באווירה זו של חשדות וחששות מצדקים, לא עוררה הדיעה את השימחה שהיתה ראויה לה — שימחה שקטה על כי ישראל נמצאת במחנה המדינות המסוגלות לנהל מחקר אטומי צנוע, אך ממשי. כמו במיקרים רבים אחרים, הצליחה קבוצת החצר של בן-גוריון ליצור מצב שבו קשה לאזרחי המדינה לשמוח את שימחתם המוצדקת על הישגי מדינתם, שהם הישגי האומה כולה.

דרכי אדם

המסביר לצרכן

עליך לעזוב את מצריים תוך 24 שעות! הודיעו שילטונות מצריים לר"ר אליהו לוי (40), מפקח במייהספר הממשלתי-תיכונים בקאהיר ומחבר ספר-הכלכלה השנתי של מצריים. לר"ר לוי לא נותרה ברירה. לבוש חליפה אפורה, כשחמש לירות מצריות בכיסו, עזב לוי את מישפחתו ואת רכושו, הפליג ליוון, בהגיעו לאתונה פנה לצירות ישראל ועלה לארץ. פרשת תלאתיו החלה ביום שבו הגיע לישראל וקיבל תעודת-יעולה.

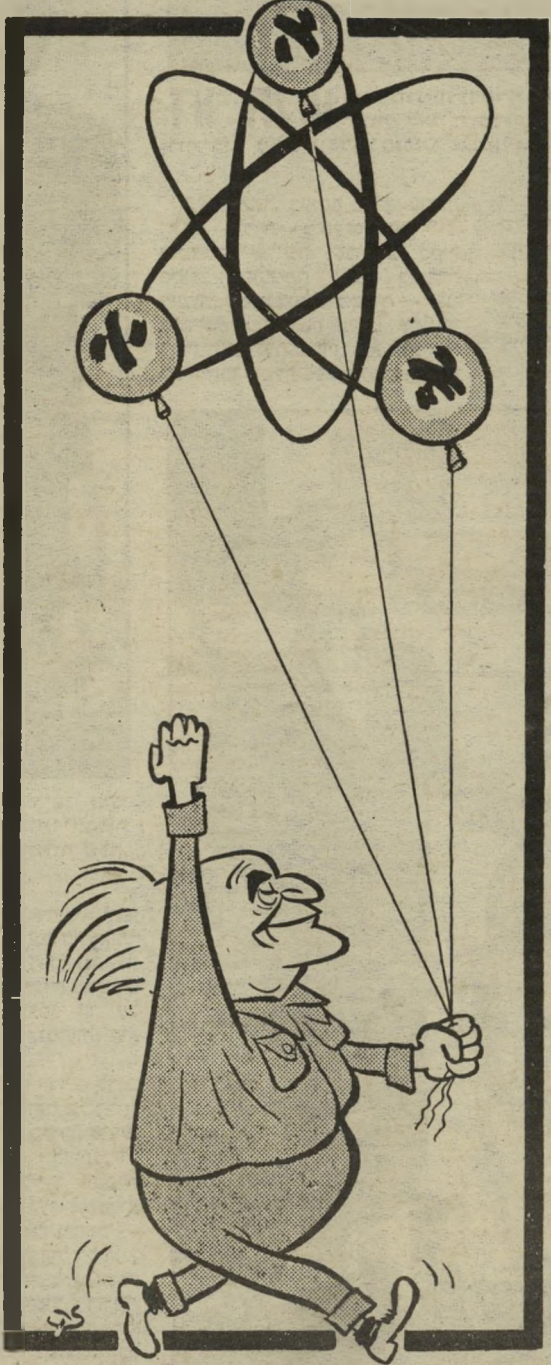
מזרה לשפות בקריית-גת. את אכזבתו הראשונה נחל לוי כשפקדי הסוכנות היהודית שאלוהו למיקצועו, לא הצליחו להבינו, למרות שלוי ניסה להשיב בתשע השפות שהוא יודע. לבסוף, אחרי שניסה אף את השפה ההינדוס-טאנית, שבה הוא שולט על בורייה, רשמו הפקידים: 'מורה לשפות.'

בקריית-גת, לשם נשלח לוי, לא היה צורך במורה לשפות. מומחה הכלכלה המצרי ניסה את מזלו בקיבוץ, עבר כמה חודשים בגיבעת-ברנר כעגלון, כשעזב את הקיבוץ ידע מה עליו לעשות. הוא הצטרף להסתדרות, נרשם כחבר מפא"י.

אולם כאן ציפתה לו האכזבה השנייה. במיסגרת מסע-הבחירות להסתדרות נשלח לוי כתועמלן לעיירת העולים אופקים. הוא ניסה להסביר במשך ערב שלם את תורות הכלכלה החדישות של מפא"י לעולים, קיבל בתמורה ספקיה, כשדרש את שכרו, כנהוג, השיבו לו שולחיו כי היתה זו פעולה בהתנדבות.

תבוא בשנה הבאה. מצוייד כסיפריי השנה שהוציא כמצריים ובכתביד של סיפרו החדש, שאותו כתב בארץ, ניסה לוי את מזלו אצל ירירים מפא"יים אחרים. הם הציעו לו לפנות אליהם שנית, אחרי שיצליח להוציא-לאור את סיפרו. אריה נבון, קאריקטוריסט דבר, קרא את סיפרו, הביטיח לסדר לו עבודה, נתן בידו כמה כתובות. התשובה בכל מקום היתה — 'תבוא בשנה הבאה, עכשיו אין עבודה.'

החודש מצא הר"ר המצרי לכלכלה עבודה בלתי-רגילה במיקצועו. מנהל מלון רמת אביב, שאליו פנה לוי אחרי ששמע כי התפנתה מישרת נהג'מעלית, התעניין בגורלו, הכניסו לעבוד במישרה הפנויה היחידה שעמדה לרשותו —

האטום בשירות מפא"י בפתיחת מערכת הבחירות לכנסת הרביעית גילה אז מנכ"ל משרד-הביטחון, שימרון פרס, את עובדת קיום הכור האטומי בנחל-שורק. הקאריקטוריסט של העולם הזה, זקי, הראה את התועלת שראש מפא"י דוד בן-גוריון, קיווה להמיק מגילוי הסוד.

ספרים

מתנה שכואת

תליאביב (מאת נתן דונביץ; הוצאת שוקן; 245 עמודים) הוא ספר שח"כ ישראל רוקח, לשעבר ראש עיריית תליאביב, סירב לקבלו כמתנה מידי מחברו. הסיבה: הפרק שהוקדש בספר לרוקח עצמו הכיל תיאורים כמו 'כל תענוגו בחיים (של רוקח) היה לומר לארם בוכרה! (מחרי)'. דברים שאפשר היה לעשותם היום, היה ישראל ונהג עושה אותם מחר. ומנגנון העירייה למד ממנו ונהג כמותו... כל עוול שנעשה לתליאביב ראה כעוול שנעשה לעצמו, אך לא ראה את העוול שעושה הוא לעיר. בגלל חוסר התיכונן בימיו של רוקח משלמת תליאביב היום ותשלם גם מחר... הוא אדם מחוספס שאינו יודע לחייך. אינו מבריק וחסר מעוף. פניו מגושמים. הוא נואם גרוע. מימשפ אינו נקשר למישפט. וככל ואת הוא מרבה לנאום.

אנשים

● שגריר ישראל בארצות-ברית, **אבא אבן**, שהגיע במיסגרת סיור-נאומים לדנבר, קולוראדו, גם קורת-רוח כללית לכל אותם שבאו לקבל את פניו. בראותו את קבוצת האנשים עטורי-הזקנים שבאו לקראתו, שאג השגריר: 'מה זה הבאתם אותי לקובה?'

● דוגמה מאלפת לאזרחי המדינה מה נכלל במיסגרת תפקידו של מנהל משרד ראשי הממשלה, נתן השבוע **טדי קולק**, כאשר שימש יושב-ראש למסע תעמולה של חברת-היין הפרטית של יקבי ראשון-לציון. לבחירת היין המתאים ביותר לכיירה ביום-העצמאות, לפני שהתחיל, עם שאר חברי הוועדה הציבורית, בלג'מת 15 מיני יין, סידר קולק עם המוזמנים יקב וחיווה את דעתו: 'זה לא יקב רומנטי. כאן לא מספיק מולכר!'

טיפשעשרה והזמנים

עוד קמע, ישר מפי הסוס, ובענה המקובלת של אותם ימים, ללא ססיקים ונקודות, מפי בת טיפשעשרה במורה-היהודיות, מיבתבים לודתי. בקטע מדווחת הצעירה על מסיבת יום-העצמאות:

איפה היית? חיפשתי אותך עם מי היית? אני עם רפי רציתי ללכת נורא כי זה נורא עניין אותי ואי אפשר היה להשיג כרטיסים. תיארתי לי בערך מה שזה היה אז התלבשתי נורא פשוט רק מצאתי רחבה ועומרת וחולצה ועקב ביבי וכלי ליפטיטיק. נו אז מה דעתך? זה היה דווקא די מעניין את יודעת אבל אני באמת לא יודעת מה רפי היה התמוגג כל-יך ובכלל כולם עמדו ושרו כל מיני שירים שזומעים ברדיו בשבת בצעריים וכל ההבדל היה שגם ראינו אותם. הצינבאטרון זה דווקא די מעניין את יודעת אבל לא כל-יך נבא יבשתי נורא קרוב ראייתי שרבקה/לה נתי עכשיו ריילת בלונדינית. היתה עם לאק ארום על הציפורניים אבל ייתכן שזה באמת לא כל-יך חשוב רק הרוח. יפה יקוני שרה עם המון רגש תגירי, באב אל וואד זה משהו בערבית, לא?

נורא מצא חן בעיניי לראות איך ששימעון ישראלי ואורי זוהר משתוללים על הבמה הוא נורא נחמד. אחרי טיפשעשרה כזה שזיכר את יודעת אני מתה להכיר אותו אבל אני קצת מתביישת. אבל הוא דווקא לא התבייש בכלל לכתוב על הגב שלו יחי אורי וזהו! ולהקת הנהל חנוכה נורא יש שם אחת נחמדה נורא כזאת עם שערות צבועות בלבנד לא יודעתי שזה מתור נחמל. את חושבת שכראי להצטרף ללהקה כשאנטיים? כי אחר-כך אפשר לעבוד לתיאטרון תראי את בצל רוקח. נורא חבוכים עוד לא ראייתי אותם אני באמת מוכרחה לראות אותם פעם אבל אף פעם לא יוצא. ואיך לבוא שר יופי אבל לפה הוא נראה תמיד כעוס כזה וינה עטרי שרה בירוק כמו שושנה דמאי בחיי, אפילו כשהיא שרה את ריקה וריא. אבל היא נורא נחמדה. גם ריקה. דווקא לא היה לי כל-יך חבל על הערב, כי נורא נתינת מישראל יצחקי וצדוק סביר הם שרו ככה נורא נחמד ככה עם תנועות והכל. ובאמת רק הם קיבלו מרחים חבל נורא שצדוק סביר לא שר את דיאננה.